

УПОРЕДНИ ПРИКАЗ – ДИМЕНЗИОНИСАЊЕ КОЛОВОЗНИХ КОНСТРУКЦИЈА ПРИМЕНОМ СТАНДАРДА СРПС УЦ,4 012 И СРПС УЦ,4 015**COMPARATIVE VIEW – DIMENSIONING OF TRACK STRUCTURES BY APPLYING THE STANDARD SRPS UC.4 012 AND SRPS UC.4 015**

Јелена Јевтић, Факултет техничких наука, Нови Сад

Област – ГРАЂЕВИНАРСТВО

Кратак садржај – Теоретски треба објаснити које врсте коловозних конструкција постоје и шта је све потребно за њихово димензионисање. Након детаљног објашњења и приказа теоретских основа, треба их применити на практичном примеру. У овом случају биће приказано димензионисање два типа коловозних конструкција према оба наведена стандарда.

Кључне речи: Флексибилна коловозна конструкција, Полу-крута коловозна конструкција, Саобраћајно оптерећење, Калифорнијски индекс носивости CBR, Коефицијент замене.

Abstract – Theoretically, it should be explained which types of pavement structures exist and what is needed for their sizing. After a detailed explanation and presentation of the theoretical foundations, they should be applied on a practical example. In this case, the sizing of two types of road structures according to both standards will be shown.

Keywords: Flexible pavement construction, Semi-rigid pavement construction, Traffic load, California CBR load capacity index, Replacement coefficient.

1. УВОД

Основни типови коловозних конструкција су:

- Флексибилне коловозне конструкције
- Полукруте коловозне конструкције
- Круте коловозне конструкције

Разликују се по:

- Врсти материјала и дебљини слојева
- Начину преношења оптерећења
- Типовима оштећења која настају на њима

Приказаће се димензионисање флексибилне и полу-круте коловозне конструкције.

1.1. Флексибилна коловозна конструкција

Флексибилни коловози се тако називају зато што се читава коловозна конструкција еластично угиба под оптерећењем.

НАПОМЕНА:

Овај рад проистекао је из мастер рада чији ментор је био доц. др Милош Шешлија.

Флексибилна коловозна конструкција се пројектује као **вишеслојан систем**. Сваки слој прихвата оптерећење слоја изнад, распоређује га на већу површину и преноси на слој испод.

Састоји се од: површинског слоја, горњег носећег слоја и доњег носећег слоја (слика 1).

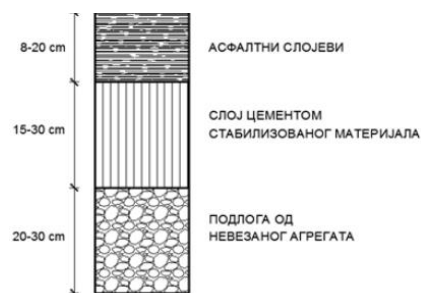

Слика 1. Слојеви флексибилне коловозне конструкције

1.2. Полу- круте коловозне конструкције

Полукруте коловозне конструкције појављују се у пракси као прелазни модел. Код њих је један од носећих слојева стабилизован хидрауличким везивом, што му даје **велики модул еластичности**, али мањи него код бетонских плоча.

У нашој пракси се овакав слој назива ”стабилизација” а најчешће се израђује од добро збијене мешавине природног песковито-шљунковитог материјала и цемента (”цементна стабилизација” -са око 3 до 5 тежинских процената цемента) (слика 2).

Слика 2. Слојеви полу – круте коловозне конструкције

2. ДИМЕНЗИОНИСАЊЕ КОЛОВОЗНИХ КОНСТРУКЦИЈА**2.1. Димензионисање коловозне конструкције према стандарду СРПС УЦ,4 012**

Метода димензионисања коловозних конструкција дата у овом стандарду заснована је на упутствима за

димензионасање асфалтних коловозних конструкција у *SAD - AASHTO Interim Guide* из 1972. године уз извесна поједностављења и прилагођења локалним условима.

Меродавни параметри за димензионасање

У поступку димензионасања узимају се у обзир следећи параметри:

- пројектни период (углавном 20 до 25 година)
- возна способност површине коловозног застора на крају пројектног периода ($p = 0$ за потпуно нови коловоз, $p = 0$ за уништен, узима 2,5 као крајњу употребљивост КК)
- саобраћајно оптерећење (укупан број еквивалентних осовина од 82 кН
  - климатско-хидролошки услови (регионални фактор од 0,5 до 5,0, усвојен код нас 2.0)
  - носивост материјала постелице (изражена вредношћу CBR)
  - квалитет примењених материјала у коловозној конструкцији (коэффициенти замене)

2.2. Димензионасање коловозне конструкције према стандарду СРПС УЦ.4 015

Основни параметри:

- Пројектни период
- Ниво услуге (возна способност на крају пројектног периода)
- Саобраћајно оптерећење
- Квалитет постелице
- Квалитет материјала у слојевима коловозне конструкције
- Ниво поузданости
- Утицај околине (бубрење тла и дејство мрза)

У овом случају биће приказан прорачун флексибилне коловозне конструкције чији је $CBR=4\%$ и средње саобраћајно оптерећење $T_u = 1 \times 10^6 \text{ ECO } 82 \text{ kN}$.

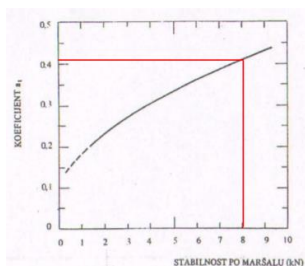
3. ПРОРАЧУН КОЛОВОЗНИХ КОНСТРУКЦИЈА ПРЕМА СТАНДАРДУ СРПС УЦ.4 012

3.1. Флексибилне коловозне конструкције

Из стандарда за примену технолошке дебљине асфалт бетона усвоји се вредност $d_{ab} = 5 \text{ cm}$

Усвојене су и следеће вредности:

- $S_{m_{AB}} = 8 \text{ kN}$
- $S_{m_{BNS}} = 7 \text{ kN}$
- $CBR_{0/31.5 \text{ mm}} = 35\%$
- $CBR_{0/63 \text{ mm}} = 30\%$

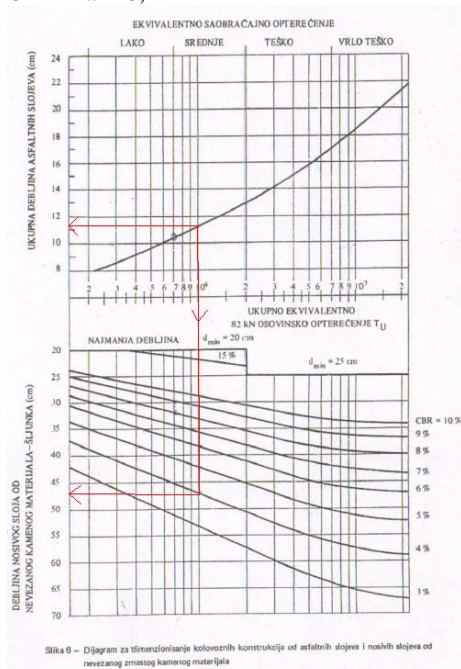

Слика 3. Дијаграм за коефицијент замене a_1

Са одговарајућих дијаграма читају се вредности коефицијената замене

$$a_1 = 0,41 \quad a_2 = 0,38 \quad (\text{слика 3})$$

$$a_3 = 0,115 \quad a_4 = 0,11$$

Слика 4. Дијаграм за одређивање коефицијената замене асфалтних и носивих слојева

Са дијаграма чита се вредност (слика 4):

$$d_{as} = 11 \text{ cm} \quad d_{ns} = 46 \text{ cm}$$

Након тога ради се прорачун захтеваног структурног броја:

$$SN_{zah} = d_{as} * a_{as} + d_{ns} * a_{ns} = 11 * 0,38 + 46 * 0,09 = 8,32$$

Након тога следи одређивање асфалтних и носивих слојева помоћу следећих формула:

Асфалтни слојеви:

$$d_{as} * a_{as} = d_{ab} * a_{1ab} + d_{bns} * a_{1bns}$$

$$11 * 0,38 = 5 * 0,41 + d_{bns} * 0,38$$

$$d_{bns} = 5,61 \text{ cm}, \text{ усваја се } d_{bns} = 6 \text{ cm}$$

Носиви слојеви:

$$d_{ns} * a_{ns} = d_{dk0/31,5} * a_3 + d_{dk0/63} * a_4$$

$$\text{Усваја се } d_{dk0/31,5} = 15 \text{ cm}$$

$$46 * 0,09 = 15 * 0,115 + d_{dk0/63} * 0,11$$

$$d_{dk0/63} = 21,8 \text{ cm}, \text{ усваја се } d_{dk0/63} = 25 \text{ cm}$$

$$SN_{proj} = d_{ab} * a_1 + d_{bns} * a_2 + d_{dk0/31,5} * a_3 + d_{dk0/63} * a_4$$

$$SN_{proj} = 5 * 0,41 + 6 * 0,38 + 15 * 0,115 + 25 * 0,11 = 8,80$$

Упоредљује се вредност пројектованог и захтеваног структурног броја

$$SN_{proj} = 8,80 > SN_{zah} = 8,32$$

Како је тражени услов задовољен, усвајају се слојеви који су добијени прорачуном.

3.2. Полу- круте коловозне конструкције

$-\sigma_7 = 4\text{MPa}$
 $-\text{Sm}_{\text{AB}} = 8\text{kN}$
 $-\text{Sm}_{\text{BNS}} = 7\text{kN}$
 $-\text{CBR}\check{s} = 30\%$

Са одговарајућих дијаграма из стандарда усвојене су вредности коефицијената:

$d_{\text{as}} = 9\text{cm}$ $a_{\text{as}} = 0,38$
 $d_{\text{ns}} = 30\text{cm}$ $a_{\text{ns}} = 0,2$
 $a_1 = 0,41$ $a_2 = 0,38$
 $a_3 = 0,22$ $a_4 = 0,11$

Након тога, добије се вредност захтеваног структурног броја, и одреде се дебљине слојева коловозне конструкције

$$S_n^{\text{zah}} = d_{\text{as}} * a_{\text{as}} + d_{\text{ns}} * a_{\text{ns}} = 9 * 0,38 + 30 * 0,2 = 9,42$$

Асфалтни слојеви:

$$d_{\text{as}} * a_{\text{as}} = d_{\text{ab}} * a_{1\text{ab}} + d_{\text{bns}} * a_{1\text{bns}}$$

$$9 * 0,38 = 5 * 0,41 + d_{\text{bns}} * 0,38$$

$$d_{\text{bns}} = 4,39\text{m}, \text{ усваја се } d_{\text{bns}} = 5\text{cm}$$

Носиви слојеви:

$$d_{\text{ns}} * a_{\text{ns}} = d_{\text{cs}} * a_3 + d_{\check{s}} * a_4$$

$$\text{усвојено: } d_{\text{cs}} = 20\text{cm}$$

$$30 * 0,2 = 20 * 0,22 + d_{\check{s}} * 0,11$$

$$d_{\check{s}} = 12,4\text{cm}, \text{ усваја се } d_{\check{s}} = 25\text{cm}$$

$$S_n^{\text{proj}} = d_{\text{ab}} * a_1 + d_{\text{bns}} * a_2 + d_{\text{cs}} * a_3 + d_{\check{s}} * a_4$$

$$S_n^{\text{proj}} = 5 * 0,41 + 5 * 0,38 + 20 * 0,22 + 25 * 0,11 = 11,1$$

$$SN_{\text{proj}} = 11,1 > SN_{\text{zah}} = 9,42$$

Како је тражени услов задовољен, усвајају се слојеви који су добијени прорачуном.

4. ПРОРАЧУН КОЛОВОЗНИХ КОНСТРУКЦИЈА ПРЕМА СТАНДАРДУ СРПС УЦ.4 015

4.1. Флексибилне коловозне конструкције

Помоћу параметара за димензионисање коловозне конструкције добијен је потребан структурни број који је приказан у Табели 1.

ESO 80kN	1*10 ⁶ ESO 80 kN
Поузданост (R)	90%
Стандардно нормално одступање (Z _r)	-1,282
Стандардно одступање (S _o)	0,44
Почетни индекс возне способности коловоза (P _o)	4,2
Пад индекса возне способности на крају пројектног периода (Δp)	1,7
Резилијентни модул постелејце (M _r)	41,408
Захтеван структурни број (SN _{zah})	9,55

Табела 1. Усвојени параметри за димензионисање коловозне конструкције

Са одговарајућих дијаграма из стандарда усвојене су вредности коефицијената:

$a_1 = 0,37$ $a_2 = 0,33$
 $a_3 = 0,14$ $a_4 = 0,12$

Добијен је стварни структурни број за усвојене врсте и дебљине слојева:

$$S_n^{\text{proj}} = d_{\text{ab}} * a_1 + d_{\text{bns}} * a_2 + d_{\text{dk}0/31,5} * a_3 + d_{\text{dk}0/63} * a_4$$

$$S_n^{\text{proj}} = 5 * 0,37 + 6 * 0,33 + 20 * 0,14 + 25 * 0,12 = 9,74$$

$$SN_{\text{proj}} = 9,74 > SN_{\text{zah}} = 9,55$$

Како је тражени услов задовољен, усвајају се слојеви који су добијени прорачуном.

4.2. Полу - круте коловозне конструкције

Помоћу параметара за димензионисање коловозне конструкције добијен је потребан структурни број који је приказан у Табели 2.

ESO 80kN	1*10 ⁶ ESO 80 kN
Поузданост (R)	90%
Стандардно нормално одступање (Z _r)	-1,282
Стандардно одступање (S _o)	0,44
Почетни индекс возне способности коловоза (P _o)	4,2
Пад индекса возне способности на крају пројектног периода (Δp)	1,7
Резилијентни модул постелејце (M _r)	31,056
Захтеван структурни број (SN _{zah})	10,6

Табела 2. Усвојени параметри за димензионисање коловозне конструкције

Са одговарајућих дијаграма из стандарда усвојене су вредности коефицијената:

$a_1 = 0,37$ $a_2 = 0,33$
 $a_3 = 0,20$ $a_4 = 0,12$

Добијен је стварни структурни број за усвојене врсте и дебљине слојева:

$$S_n^{\text{proj}} = d_{\text{ab}} * a_1 + d_{\text{bns}} * a_2 + d_{\text{cs}} * a_3 + d_{\check{s}} * a_4$$

$$S_n^{\text{proj}} = 5 * 0,37 + 5 * 0,33 + 20 * 0,20 + 25 * 0,12 = 10,66$$

$$SN_{\text{proj}} = 10,6 > SN_{\text{zah}} = 10,66$$

Како је тражени услов задовољен, усвајају се слојеви који су добијени прорачуном.

5. ЗАКЉУЧАК

Коловозну конструкцију треба пројектовати тако да она испуњава услове у погледу трајности, функционалности и флексибилности, као и економичности.

На основу приказаних прорачуна закључено је да су за исте вредности саобраћајног оптерећења и СВР-а дебљине коловозне конструкције веће применом стандарда СРПС УЦ.4 015 у односу на стандард СРПС УЦ.4 012.

6. ЛИТЕРАТУРА

[1] Коловозне конструкције - Александар Цветановић, Боровоје Банић Београд, 2007

[2] Стандард СРПС УЦ.4 012

[3] Стандард СРПС УЦ.4 015

Кратка биографија:

Јелена Јевтић рођена је у Ваљеву 1996. године. Мастер рад на Факултету техничких наука из области Грађевинарства – Путеви, железнице и аеродроми одбранила је 2021. Године

контакт: jelena.96.jevtic@gmail.com